

Samfundet Trosrörelsen

Yttrande

Uppsala 2008-01-11

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande från samfundet Trosrörelsen över utredningen *Äktenskap för par med samma kön – vigselfrågor* (SOU 2007:17)

Inledning

I debatten om könsneutrala äktenskap har det från flera samfund och kyrkor uttryckts ett starkt stöd för den nu gällande äktenskapslagstiftningen. Många goda och starka argument mot utredningens förslag, och väl underbyggd kritik mot utredningen som sådan, har framförts från många aktörer.

Samfundet Trosrörelsen vill härmed ge sitt yttrande över betänkandet *Äktenskap för par med samma kön – vigselfrågor* (SOU 2007:17)

Äktenskapet som social institution

Förståelsen av äktenskapet som en förening mellan en man och en kvinna har uppfattats som en grundläggande norm för varje civilisation och kultur. Äktenskapets betydelse för att skapa stabilitet och tydliga band av tillhörighet inom familjen kan inte underskattas. Statistiken visar entydigt att äktenskapet är den mest stabila formen av samlevnad. Barnen ges en trygg identitet i och med att de ges möjlighet att känna till sitt biologiska ursprung och de får en anknytning till både sin far och sin mor (äktenskapet är i princip reproduktivt, även om inte alla äktenskap leder till att barn föds). Äktenskapet utgör på så sätt grunden för familjen som i sin tur är den grundläggande enheten i samhället. De etiska, sociala och kulturella värden som överförs från föräldrar till barn är av avgörande betydelse för samhället. Äktenskapets värde är därför inte bara en angelägenhet för den enskilda familjen och dess medlemmar, utan äktenskapet har också en viktig social dimension. Därför är det viktigt att samhället i alla dess delar skyddar och gynnar familjen genom att ge äktenskapet en tydlig rättslig karaktär. Eftersom äktenskapet är en grundläggande social institution kan ansvaret för att upprätthålla dess stabilitet inte enbart överlåtas åt enskilda personers ansträngningar. Det är även en uppgift för samhället.

Om lagstiftaren vill närma sig frågan om att förändra innebörden av en så pass etablerad och hävdvunnen, och för samhället betydande, institution som äktenskapet så kräver det en djupgående analys och ett brett perspektiv. Det faller en tung bevisbörda på lagstiftaren när det gäller att påvisa huruvida det finns anledning att bryta upp det etablerade och ändra dess form och innehåll.

I regeringens direktiv till utredaren anslås det breda perspektiv och djupgående analys som vi efterlyser. Dessvärre saknas detta i allt väsentligt i utredningen. Utredaren menar tvärtom att han inte behöver anslå ett brett perspektiv, utan nöjer sig med att ta ställning till de rättsliga aspekterna av äktenskapet och inte äktenskapet som social institution (sid 219).

Eftersom de föreslagna förändringarna är så stora och omfattande när det gäller lagförändringens *inhåll* - socialt, kulturellt och religiöst - krävs ett gediget och djupgående utredningsarbete. Den föreliggande utredningen har främst tagit ställning i fråga *formen*, de rent lagtekniska och rättsliga lösningarna.

Mot bakgrund av vad som anförs ovan anser vi att:

Det finns enligt vår uppfattning inte tillräckliga skäl att förändra äktenskapslagstiftningen på det sätt som utredningen föreslår. Det finns heller inget i utredningen som, utifrån ett brett perspektiv och djupgående analys, kan anses ge tillräckliga skäl att förändra nuvarande äktenskapslagstiftning. Tvärtom bör nuvarande äktenskapsbegrepp bibehållas.

Brister i utredningen

Som vi argumenterat för ovan så är frågan om äktenskapslagstiftningen så pass viktig att det krävs en djupgående analys och ett brett perspektiv för att utreda frågan. I direktivet till föreliggande utredning (Dir 2005:6, Justitiedepartementet) anslås det breda perspektiv vi efterlyser:

Utredaren skall göra en grundlig analys av frågan och redovisa samtliga skäl som talar för och emot detta

Utredaren har enligt vår mening kraftigt brustit i att slutföra det uppdrag han fått av Regeringen och utredningen har anmärkningsvärda brister när det gäller att fullgöra det direktivet anger. Utredaren bortser från de mycket tydliga formuleringarna i direktivet. Istället för att göra en "analys i vedertagen mening" väljer utredaren att istället göra en "bedömning av skälen för eller emot att äktenskap skall ingås av par med samma kön" (sid. 219). Dessa skäl för och emot är ett ofullständigt och närmast godtyckligt referat som enligt utredaren "framförts från ledamöter i utredningens referensgrupper, från deltagarna i utredningens hearings, i den allmänna debatten och i olika andra sammanhang" (sid. 221). Den systematiska genomgång av skälen för och emot, som hade varit en förutsättning för att leva upp till direktivets krav, saknas helt och hållet.

Den brist på demokratisk följsamhet som utredarens inställning till utredningsdirektiven visar, gör enligt vår mening utredningen än mer problematisk. Utredaren arbetar på regeringens uppdrag och kan inte i någon avgörande mening bortse från uppdragsbeskrivningen, utan att utredningen förlorar i legitimitet som offentligt dokument.

I utredningsdirektivet står att "utredaren skall redovisa gällande rätt och eventuellt pågående lagstiftningsarbete i länder som utredaren bedömer vara av intresse och i övrigt göra de

internationella jämförelser som anses befogade”. Det internationella perspektivet är belyst i ett särskilt kapitel. De exempel som redovisas utgörs av ganska schematiska översikter av gällande rätt i ett antal länder. De länder som genomfört en könsneutral lagstiftning beskrivs mer ingående.

Ett av de mer intressanta lagstiftningsarbeten kring samkönade äktenskap som pågått i vårt närområde under senare år torde vara den parlamentariska utredning som lades fram i Frankrike i januari 2006 (*Famille et droits des enfants*). Trots att den varit offentlig sedan januari 2006 så har utredaren inte ägnat den många rader. Han konstaterar bara kort att den franska utredningen ”avvisade tanken på äktenskap mellan två kvinnor eller mellan två män”. I den franska utredningen har man gjort en betydligt bredare och mer djupgående analys än i den svenska. Den franska utredningens slutsats är att det inte finns tillräckliga skäl att förändra lagstiftningen till att tillåta samkönade äktenskap. I enlighet med utredningsuppdraget – ”att göra de internationella jämförelser som anses befogade” samt att ”redovisa samtliga skäl som talar för och emot” borde utredaren ha tagit del av och redovisat bevekelsegrunderna hos något eller några av de länder som valt att inte förändra äktenskapslagstiftningen.

Mot bakgrund av det som anförts ovan anser vi:

Att föreliggande utredning, på grund av dess fundamentala brister, inte kan ligga till grund för fortsatt parlamentariskt arbete. Regeringen bör istället, i enlighet med vad Riksdagen uppdrog åt Regeringen 2003/04 (bet. 2003/04:LU22), tillsätta en parlamentarisk utredning som får i uppdrag att grundligt analysera frågan och redovisa samtliga skäl som talar för och emot en könsneutral äktenskapslagstiftning.

Barnperspektivet

I många politiska sammanhang åberopas, med rätta, barnens perspektiv utifrån FN:s barnkonvention. I artikel 3:1 kan man läsa följande:

Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnet bästa komma i främsta rummet.

Barnperspektivet är särskilt viktigt i frågan om äktenskap och familjebildning. Även här hade utredaren kunnat få vägledning genom att läsa den franska utredningen. Där är barnperspektivet ett av de avgörande skälen till att man sade nej till samkönade äktenskap.

Barnkonventionen nämns översiktligt i ett kapitel där ett antal internationella konventioner med relevans för utredningen beskrivs. Utredaren hänvisar också på ett annat ställe till Riksdagens tidigare beslut om adoptionsregler och assisterad befruktning och menar att Riksdagen har ”givit uttryck för att det är förenligt med barns bästa att de kan ha både homosexuella och heterosexuella par som föräldrar”. Men han gör ingen ansträngning för att problematisera eller analysera de argument som experterna i sina reservationer till den statliga utredningen SOU 2001:10 anförde mot en sådan lagstiftning just med hänvisning till barnens bästa. Han diskuterar inte heller det faktum att samtliga remissinstanser som vid det tillfället utgick från

barnperspektivet sa nej till att homosexuella skulle få adoptera (BRIS, Socialstyrelsen, Adoptionscentrum, Rädda Barnen, Barnombudsmannen, Sveriges Psykologförbund m fl). Detta trots att de föreslagna förändringarna påverkar barn på ett fundamentalt sätt. Att vid ett så pass omfattande och genomgripande lagstiftningsarbete hantera barnperspektivet så lättvindigt är inte acceptabelt.

Mot bakgrund av det som anförts ovan anser vi:

Att en ny parlamentarisk utredning tillsätts med tydliga direktiv om att beakta barnperspektivet.

Vigselrätt och vigselplikt

När det gäller möjligheten att kunna välja om man vill ha en civilrättsligt giltig vigsel inom ett trossamfund eller en borgerlig vigsel så föreslår utredaren att den nuvarande ordningen ska bibehållas. Han anger ett antal skäl för sin ståndpunkt. Här håller vi i allt väsentligt med utredaren. Vi ser ingen anledning att ändra den ordning som råder idag. Samtidigt är det viktigt att betona att detta inte på något sätt kan anses "kompensera" för de brister utredningen visar i övrigt.

Utredaren har haft i uppdrag att utreda om trossamfunden bör vara fria att viga vilka de vill samt att avstå att viga par som de av exempelvis läromässiga skäl inte anser sig kunna viga. Här redogör utredaren ganska utförligt både för skälen som talar för och skälen emot vigselplikt. Utredarens bedömning blir slutligen att det inte bör införas någon vigselplikt för vigselförrättare.

För att Trosrörelsens vigselförrättare ska kunna ta vigselrätten i anspråk är det en förutsättning att det inte införs någon vigselplikt för trossamfunden.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser vi:

Att utredarens förslag avseende vigselrätt och vigselplikt bör bifallas.

Uppsala den 11 januari 2008

Ulf Ekman
Ordförande för Trosrörelsen